

Een nieuwe les-set:

DE TEGELEN-FAUNA (van twee miljoen jaar geleden)

Op scholen bestaat al lange tijd de behoefte om bij het biologie-onderwijs wat meer aandacht te besteden aan het thema evolutie. Door het ontbreken van goed lesmateriaal wordt er meestal echter maar vluchtig op ingegaan.

Nu bestaan er sinds enige jaren les-sets die betrekking hebben op de evolutie en gebruikt kunnen worden voor het voortgezet en universitair onderwijs. Deze sets bestaan uit afgietsels van zoogdierfossielen en een handleiding met wenken voor het geven van een praktikum. Onderwerpen van deze sets zijn: De evolutie van het paard, Evolutie van olifantachtigen, De evolutie van hondenhersenen en De evolutie van de mens.

Sinds enige tijd is er een nieuwe les-set, nl. De Tegelen-Fauna. Deze set bestaat uit natuurgetrouwe afgietsels van zoogdierfossielen uit de Klei van Tegelen (Limburg), waarmee het onderzoek van de paleontoloog nagebootst kan worden. Van de in totaal 33 soorten fossiele zoogdieren uit Tegelen zijn er 22 als afgietsel in de set opgenomen. De samenstelling is als volgt:

Geweifragment v.h. 'grote' hert (Eucladoceros tegulensis)

Geweifragment v.h. 'kleine' hert (Cervus rhenanus)

Hoornpitfragment v.e. rund (Leptobos cf. elatus)

Montage insektivoren:

Bovenkaakskiezen mol (Talpa fossilis)

Bovenkaakskiezen in kaak spitsmuis (Beremendia fissidens)

Bovenkaakskiezen watermol (Desmana thermalis)

Twee onderkaakskiezen

Twee onderkaakskiezen in kaak

Montage knaagdieren:

Onderkaak woelmuis (Mimomys sp.)

Onder- en bovenkaakskiezen 'echte' muis (Apodemus sylvaticus)

Twee onderkaakskiezen en één bovenkaakskies slaapmuis

(Muscardinus avellanarius)

Onderkaaks- en bovenkaakskies, alsmede drie snijtanden eekhoorn (Sciurus vulgaris)

Onderkaakfragment met twee kiezen haas (Hypolaemus brachygnathus)

Onderkaakfragment met vier kiezen bever (Castor fiber)

Onderkaak beverachtige (Trogontherium boisvilleti)

Onderkaakfragment met twee kiezen en de scheurkies

luipaard (Panthera schreuderi)

Bovenkaaksscheurkies luipaard

Montage onderkaak met drie kiezen en scheurkies hyena

(Crocuta perrieri)

Onderkaaksscheurkies en hoektand marter (Pannonictis pilgrimi)

Fragment onderkaakskies olifant (Archidiskodon meridionalis)
Bovenkaakfragment met twee kiezen varken (Sus strozzi)
Onderkaakshoektand varken
Montage bovenkaak met twee kiezen en een hoektand beer
(Ursus etruscus)
Montage bovenkaak met een snijtand, een hoektand en twee
kiezen aap (Macaca florentina)
Onderkaakskies rund (Leptobos cf. elatus)
Bovenkaakskies 'kleine' hert (Cervus rhenanus), alsook
onderkaak hiervan
Bovenkaakskies paard (Equus robustus)
Boven- en onderkaakskies neushoorn (Dicerorhinus etruscus)

Het bijbehorende boekje bevat, naast een korte handleiding voor het praktikum, achtergrondinformatie die kan dienen ter inleiding hiervan. Daarbij komen aan de orde:

- IJstijden en de invloeden daarvan op Nederland
- De herkomst van de Klei van Tegelen
- Geschiedenis van de vindplaats Tegelen
- Gebitsmorfologie en het belang hiervan voor de soortbepaling en leefwijze
- Vegetatierekonstruktie aan de hand van fossiele stuifmeelkorrels

Bij de set horen ook werkbladen, waarin naast de opdrachten een eenvoudige determineersleutel voor het determineren van de tanden en kiezen, een tabel voor de ouderdomsbepaling van de fossielen en een tabel voor de rekonstruktie van de vegetatie zijn opgenomen. Aan de hand van de fauna- en flora-samenstelling kunnen ideeën gevormd worden over het toenmalige leefmilieu.

De set kwam tot stand door samenwerking tussen de taakgroep paleozoölogie van de Rijksuniversiteit Utrecht en het Laboratorium voor Museumtechnische Werkzaamheden in Amsterdam, waar de afgietsels worden vervaardigd. Wie belangstelling heeft voor deze set of delen daarvan kan contact opnemen met Dr. F.J.M. Heslinga, p/a Laboratorium voor Museumtechnische Werkzaamheden, Prins Hendriklaan 4, 1075 BB Amsterdam, tel. 020-714557.

Karel Steensma